

Elektran tulevaisuus

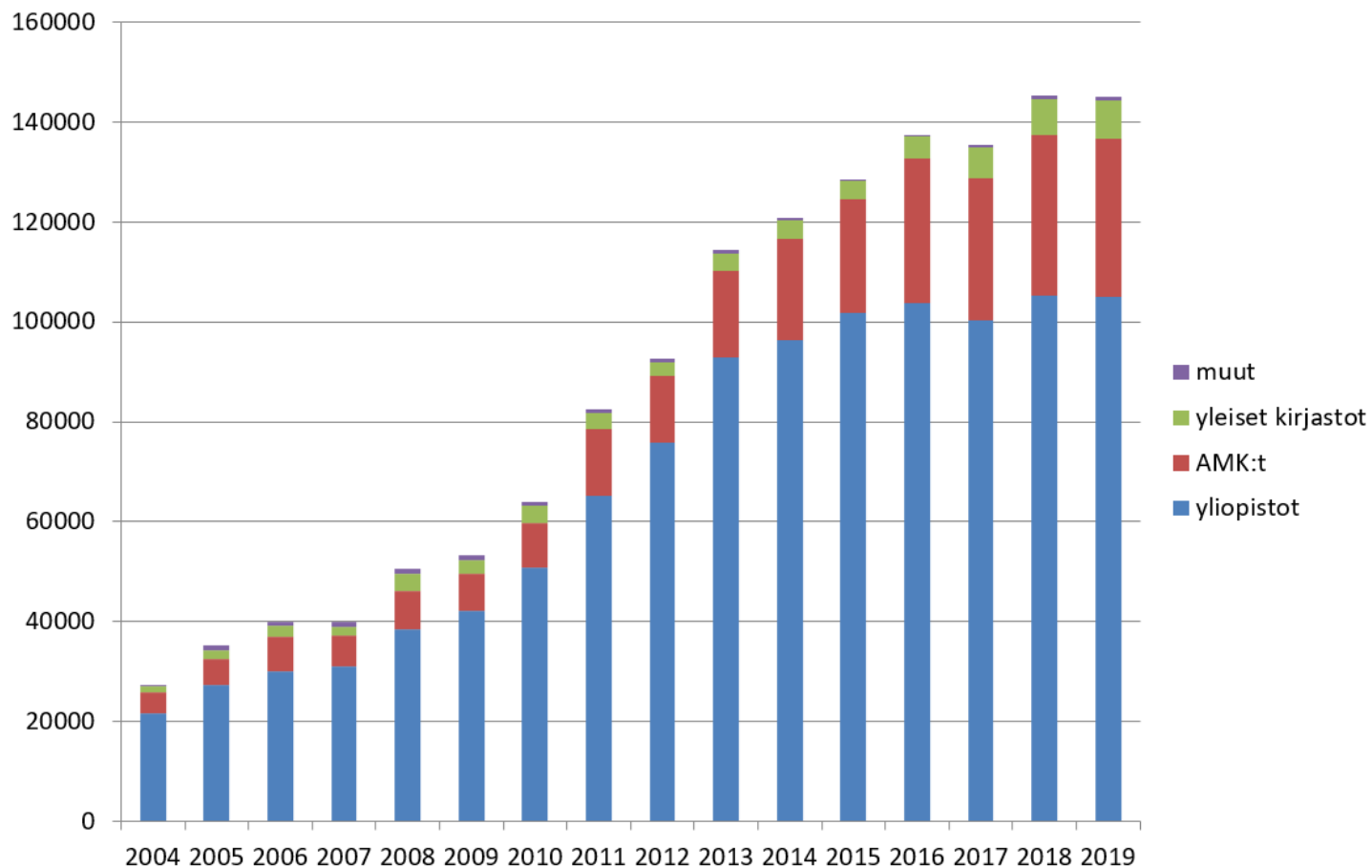
Jyrki Ilva <jyrki.ilva@helsinki.fi>

24.3.2020

Elektra – palvelu ja aineisto

- Elektra (<https://www.doria.fi/elektra>) on Kansalliskirjaston ja Kopioston yhdessä tuottama palvelu
  - Sisältää noin 40.000 kotimaisissa tieteellisissä lehdissä ilmestynyttä artikkelia pääasiassa vuosilta 1996-2019
  - Aineistojaan aktiivisesti toimittavia lehtiä tällä hetkellä 20-25, kaikkiaan mukana yli 50 lehden aineistoja
- Maksullinen palvelu
  - Suurin osa Elektran aineistosta saatavilla vain käyttöoikeuden hankkineissa organisaatioissa
  - Asiakkaina mm. suurin osa yliopistoista, ammattikorkeakoulut ja yleiset kirjastot
  - Aineistot löydettävissä Dorian, Finna.fi:n ja useiden organisaatiokohtaisten Finna-näkymien kautta

Elektran artikkeleilla 144.000 latauskertaa v. 2019

Elektran käyttörajatun aineiston käytön kehitys sektoreittain vuosina 2004-2019 (latauskertoja)

Elektran työnjako

- Kansalliskirjasto
  - Kansalliskirjasto vastannut kustantajilta saatavan aineiston käsittelystä, kuvailusta ja esillepanosta
  - Lisäksi Kansalliskirjasto huolehtinut asiakassuhteista, käyttöoikeuksista ja käytön seurannasta
- Kopiosto
  - Kopiosto vastannut aineiston oikeuksien hallinnoinnista ja käytöstä maksettavista korvauksista
  - Kopiosto tilittänyt oikeudenhaltijoille vuosittain noin 60.000 euroa

Lähtötilanne

- Tilanne ollut näennäisen vakaa
  - Palvelun asiakaskunta ja käyttö pysynyt pitkään ennallaan
  - Aineistoa saatu edelleen, vaikka kartunta hidastunut
- Toisaalta edessä isoja haasteita
  - Palvelun tekniset ratkaisut 10-20 vuotta vanhoja, vaatisivat uudistamista
  - Monet Elektra-lehdistä siirtyneet tai siirtymässä avoimeen julkaisemiseen muilla alustoilla (mm. Tieteellisten seurain valtuuskunnan Journal.fi-palvelun kautta)
  - Siirtyminen avoimeen julkaisemiseen kansallisten linjausten mukaista

Syksyllä 2019 pohditut vaihtoehdot

1. Elektran toimintaa jatketaan ja palvelun toimintamallia kehitetään
2. Uusien aineistojen vastaanotto lopetetaan, mutta vanhat aineistot säilyvät tavalla tai toisella asiakkaiden käytössä
3. Palvelun toiminta loppuu ja sen sisältämät aineistot poistuvat saatavilta

Suunnitelma palveluiden alasajosta

1. Uusien aineistojen vastaanotto kustantajilta loppuu vuoteen 2020
  2. Vanhat aineistot pysyvät tilaustaan jatkavien organisaatioiden saatavilla vielä lyhyen siirtymäkauden ajan
  3. Elektra ajetaan tämän jälkeen alas ja myös takautuvasti digitoituja lehtiä sisältävä Peri+ poistuu saatavilta erillisenä tuotteena
- Kansalliskirjasto on jo tehnyt omalta osaltaan päätöksen palvelun alasajosta
  - Siirtymäkauden toteutuminen edellyttää sitä että palvelun asiakkaat ovat valmiita jatkamaan vanhojen aineistojen tilausta
  - Siirtymäkauden pituus (vuoden 2021 vai 2022 loppuun?) ja takautuvien aineistojen käyttöoikeudesta perittävä vuosihinta vielä avoimia kysymyksiä

Yhteistyössä sidosryhmien kanssa

- Ratkaisusta keskusteltu Suomen tiedekustantajien liiton, Tieteellisten seurain valtuuskunnan ja Kopioston kanssa
  - Tiedekustantajat tehnyt aiheesta kyselyn kustantajille
  - Kansalliskirjasto on myös käynyt keskusteluja muutamien avainlehtien kanssa ja kartoittanut näiden näkemyksiä
  - Kansalliskirjasto suunnittelee huhti-toukokuun vaihteeseen laajempaa keskustelutilaisuutta/webinaaria kustantajille
- Lakkauttaminen vaikuttaa myös kotimaisten artikkeliaineistojen saatavuuteen korkeakouluissa
  - Kansalliskirjasto keskustelee tilanteesta yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastojen johdon kanssa

Elektra-lehtiä, joita ei saatavilla muualla

- Arkhimedes
- Focus localis (ent. Kunnallistieteellinen aikakauskirja)
- Futura
- Hallinnon tutkimus
- Historiallinen aikakauskirja (1903-1999 Peri+)
- Hoitotiede
- Kasvatus
- Kosmopolis
- Lakimies (on myös Edilexissä, 1903-1999 Peri+)
- Luonnon tutkija
- Nuorisotutkimus (avoimesti saatavilla Elektrassa)
- Psykologia
- Sosiologia
- Sukupuolentutkimus-Genusforskning (ent. Naistutkimus)
- Suomen eläinlääkärilehti
- Suomen kirkkohistoriallisen seuran vuosikirja
- Tiede & edistys
- Tiedepolitiikka

Lisäksi takautuvia vuosikertoja monista muistakin lehdistä

Aineistojen saatavuus tulevaisuudessa

- Uusien numeroiden (2021-) osalta open access -julkaisemiseen siirtyminen toivottavaa
  - Journal.fi-palvelu keskeinen kanava
  - Avoimuutta tukevan kansallisen rahoitusmallin puuttuminen kustantajien kannalta iso haaste
  - TSV selvittää OA-lehtien rahoituksen vaihtoehtoja
- Kansalliskirjasto etsii yhdessä muiden toimijoiden kanssa ratkaisuja takautuvien vuosikertojen (-2020) saatavuuden takaamiseksi
  - Aineistoja mahdollista siirtää lehti kerrallaan Elektrasta esim. Journal.fi-palveluun, jos kustantaja niin haluaa
  - Avoin julkaiseminen edellyttää oikeuksien selvittämistä